

АРХІТЕКТУРА ІНТЕГРАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ¹

Заблодська Інна Володимирівна

доктор економічних наук, професор, директор,

Луганська філія Державної установи

«Інститут економіко-правових досліджень

імені В.К. Мамутова Національної академії наук України»

Гречана Світлана Іванівна

кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник,

Луганська філія Державної установи

«Інститут економіко-правових досліджень

імені В.К. Мамутова Національної академії наук України»

Першорядність інноваційного відновлення та розвитку країни все частіше артикулюється як пріоритет на субрегіональному рівні, призводячи до інтеграції інноваційної політики у стратегічне планування та сталий розвиток територій. Відтак органи місцевого самоврядування активно розширюють реалізацію інноваційних проєктів, спрямованих на покращення інфраструктури громад, соціальних послуг, освіти, охорони здоров'я, тощо. Водночас практика свідчить про розрив між задекларованими інноваційними пріоритетами та їх реальним впливом на стратегічний розвиток.

Інноваційна політика та система стратегічного планування часто функціонують нарізно, що обмежує їх результативність та унеможлиблює системний вплив на зайнятість, продуктивність, якість публічних послуг і конкурентоспроможність територій. За таких умов актуалізуються питання інтеграції інноваційної політики у стратегічне планування розвитку громад не як окремого напрямку, а наскрізного вбудованого елементу. Це потребує переосмислення ролі органів місцевого самоврядування та формування цілісної архітектури інтеграції, що може забезпечити узгодженість цілей, функцій, ресурсів і відповідальності.

Метою дослідження є визначення ключових елементів архітектури інтеграції інноваційної політики органів місцевого самоврядування у

¹ *Ця наукова робота підготовлена у межах теми НДР «Комплексне наукове дослідження інвестиційно-інноваційної детермінанти сталого економічного розвитку України» на підставі договору № БФ/С22–2025 про виконання наукового дослідження, укладеного з Міністерством освіти і науки України, за рахунок бюджетних коштів, спрямованих на забезпечення проведення державними науковими установами наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за результатами державної атестації

стратегічне планування розвитку територіальних громад та окреслення напрямів подолання системного впливу виявлених розривів.

Взаємозв'язок інноваційних інструментів з місцевими документами розвитку є визнаною нормою [1, с. 14]. Нагальною є потреба узгодження інноваційних цілей та стратегій з потребами та ресурсами місцевого рівня для стимулювання економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та покращення якості життя мешканців [2, с. 44]. Це передбачає включення інноваційної складової в локальні стратегії розвитку, а також надання інноваціям прикладного характеру з врахуванням локальних потреб [3, с. 49].

Експерти ОЕСД фіксують в Україні «відсутність комплексного впровадження національної стратегії інновацій» та «погану координацію політик науки й інновацій» [4, с. 3]. Недостатня інтеграція інноваційної політики з економічним та соціальним розвитком громад присутня як проблема, що потребує усунення, в обґрунтуванні прийняття проекту Стратегії розвитку інноваційної діяльності України до 2030 р. [5]. Підтвердив ці застереження і швидкий скринінг стратегій розвитку громад Київщини, які мають публічно доступні тексти стратегій², проведений авторами. Він показав, що інноваційний компонент зазвичай існує в громадах, але як згадка або як елемент цифрової трансформації/модернізації в окремих секторах. Наскрізні цілі, тим більше з прив'язкою до економічних і соціальних результатів, взагалі відсутні. Крім того, результати скринінгу засвідчили ризик формування системних наслідків, що виходять за межі окремих проєктів або програм.

Передусім інноваційні рішення, реалізовані поза логікою стратегічного планування, не трансформують структуру місцевої економіки, а залишаються локальними ініціативами з модернізації. Акогерентність інноваційних цілей та економічних пріоритетів не дозволяє громаді забезпечити зростання продуктивності, розвиток малого й середнього бізнесу, диверсифікацію зайнятості, тощо. У довгостроковій перспективі це веде до зниження її конкурентоспроможності, збереження сировинної або низькотехнологічної структури економіки, обмеженій здатності залучати інвестиції та інтегруватися у регіональні чи національні інноваційні ланцюги.

Проблема має і соціальні наслідки. Інноваційні ініціативи, не вбудовані у стратегію розвитку, не забезпечують системного підвищення якості життя, інклюзивності та доступності послуг. Це знижує довіру громади до управлінських рішень, посилює дисбаланси між різними

² Стратегії розвитку міських територіальних громад: Броварська, Бориспільська, Обухівська, Бучанська, Ірпінська, Переяславська, Славутицька, Ржищівська, Фастівська, Яготинська та сільських і селищних територіальних громад: Пірнівська, Вороньківська, Білогородська, Зазимська, Калинівська, Дмитрівська.

секторами розвитку та обмежує потенціал території до адаптації в умовах зовнішніх викликів.

Таким чином, недостатня інтеграція інноваційної політики формує замкнутий цикл: інновації існують як окремі проєкти, не трансформують економічну та соціальну систему громади, не закріплюються у стратегічних документах і бюджетних процесах, що знову відтворює їх фрагментарність. Тому подолання цього системного впливу потребує не окремих управлінських рішень, а побудови цілісної архітектури інтеграції інноваційної політики у стратегічне планування розвитку територіальних громад.

Науковий контент у сфері публічного управління та інноваційної політики зазвичай використовує поняття «архітектура» для позначення структурованої системи інституційних елементів, функцій і механізмів координації, що забезпечують узгодженість реалізації політики. На основі систематизації наявних підходів до побудови таких архітектур, було запропоновано наступні рівні інтеграції інноваційної політики у стратегічне планування розвитку територіальних громад: стратегічний → організаційний → аналітико-моніторинговий → партнерський рівень архітектури.

Стратегічний рівень інтеграції полягає у закріпленні інновацій як наскрізної цілі розвитку з чіткою прив'язкою до економічних і соціальних показників. Інноваційні пріоритети мають бути відображені не лише у стратегічному документі, а й у бюджетному плануванні, цільових програмах та оперативних планах, тощо. Такий підхід дозволяє перевести інновації у площину управлінських зобов'язань і відповідальності.

Організаційний рівень передбачає чітке визначення суб'єкта координації інноваційної політики в структурі органу місцевого самоврядування. Йдеться про закріплення відповідальності, розмежування функцій між структурними підрозділами, встановлення процедур взаємодії та включення інноваційної складової до регламентів стратегічного планування. Розширення функціоналу відповідного підрозділу або визначення окремої координаційної функції дозволяє забезпечити цілісність управлінських рішень.

Аналітико-моніторинговий рівень забезпечує вимірюваність результатів інтеграції, передбачаючи формування відповідної системи індикаторів, що відображають зв'язок інноваційних ініціативи з показниками розвитку. Наявність такого інструментарію дозволяє перейти до доказового управління та своєчасного коригування стратегічних рішень.

Партнерський рівень забезпечує взаємодію органів місцевого самоврядування з бізнесом, освітніми та науковими установами, регіональними структурами. Інституалізація таких механізмів взаємодії

розширює можливості залучення ресурсів і сприяє включенню громади у ширші інноваційні мережі.

Запропонована архітектура інтеграції інноваційної політики у стратегічне планування не є самоціллю, а виступає інструментом подолання системного впливу виявлених розривів, створюючи умови для переходу від автономних інноваційних ініціатив до системного управління інноваційним розвитком громади. Стратегічний рівень забезпечує усунення програмного розриву шляхом закріплення інноваційних цілей у системі планових документів. Організаційний рівень спрямований на подолання інституційної фрагментарності через включення координаційної функції та розмежування повноважень. Аналітико-моніторинговий рівень дозволяє мінімізувати вимірювальний розрив, забезпечуючи зв'язок інноваційних ініціатив із показниками економічного та соціального розвитку. Партнерський рівень розширює ресурсну базу громади та посилює її інтеграцію в інноваційні мережі.

Отже, інтеграція інноваційної політики у стратегічне планування розвитку територіальних громад є необхідною передумовою підвищення рівня життя населення в умовах сучасних викликів. Запропонована архітектура інтеграції дозволяє узгодити інноваційні цілі з економічними та соціальними пріоритетами громади, забезпечити чіткий розподіл функцій і відповідальності та перейти до системного оцінювання впливу інновацій на розвиток території. Її впровадження створює підґрунтя для формування керованої та стійкої моделі інноваційного розвитку на місцевому рівні, у якій інновації виступають не додатковим елементом, а структурною основою стратегічних перетворень.

Список використаних джерел:

1. Swinburn G., Goga S., Murphy F. Local economic development: a primer developing and implementing local economic development strategies and action plans (Hungarian). Washington, DC: World Bank. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/211891468140975725>
2. Мігай Н.Б., Тарасюк В.В. Аспекти формування ефективної інноваційної політики для забезпечення розвитку країни. *Управління змінами та інновації*. 2024. № 12. С. 40–45. DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2024-12-6>
3. Матринчик Д. М. Інноваційна трансформація економіки регіонів України. *Бізнес Інформ*. 2023. №7. С. 42–50. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-7-42-50>.
4. Building back a better innovation ecosystem in Ukraine. OECD. URL: https://www.oecd.org/en/publications/building-back-a-better-innovation-ecosystem-in-ukraine_85a624f6-en.html
5. Стратегія розвитку інноваційної діяльності України до 2030 року. Проект. Обґрунтування прийняття та зміст Стратегії. URL: <https://share.google/7OuHkOM6G9GQyCXVd>